

Розвиток партнерських відносин органів місцевого самоврядування у системі житлово-комунального господарства

З.В. Гончарова

*Харківська національна академія міського господарства
61002, Україна, м. Харків, вул. Революції, 12*

Розвиток економічних взаємовідносин у житлово-комунальному господарстві вимагає відповідного реформування і розвитку систем управління при особистій участі органів місцевого самоуправління. Саме органи місцевого самоуправління (ОМС) забезпечують надання населенню житлово-комунальних послуг і вирішують низку питань місцевого значення.

Згідно з державною політикою реформування системи місцевого самоуправління почалося з 2012 року. Метою реформування є зміцнення регіонів України шляхом створення умов для розвитку територіальних товариств у самостійні, дієздатні інститути народовладдя на місцях і надання для цього необхідної державної підтримки. Прикладом може бути Харківська область, де з метою подальшого розвитку місцевого самоврядування, поліпшення умов для самостійного вирішення територіальними громадами питань місцевого значення рішенням X сесії обласної ради VI скликання від 22.12.2011 року № 294-VI затверджено комплексну програму «Розвиток місцевого самоврядування в Харківській області на 2012-2016 роки».

Важливо підкреслити, що раціоналізація й підвищення ефективності функціонування системи місцевого самоврядування, забезпечення сталого місцевого та регіонального розвитку є одним з елементів мети комплексної Програми. Одним із стратегічних пріоритетів виступає сприяння розвитку малого та середнього бізнесу за рахунок реформування та оптимізації системи управління комунальним сектором економіки регіону, формування приватної власності, залучення інвестицій, спрямованих на реалізацію державної політики щодо економічного зростання та створення конкурентного середовища з метою технологічного оновлення і модернізації виробництва комунальних підприємств.

Нажаль, управлінська, методологічна і функціональна роль ОМС на сьогоднішній день практично обмежується і направлена на прийняття оперативних рішень по пошуку варіантів фінансування постійно виникаючих проблем, а не на реалізацією послідовної, комплексної, системної політики в галузі. Тому питання організації взаємовідносин між ОМС і господарюючими суб'єктами потребують додаткового дослідження та аналізу.

Ефективність функціонування ОМС визначається перш за все матеріальними і фінансовими ресурсами, якими розпоряджається територіальна громада і які складають основу місцевого самоуправління. Такими ресурсами виступають місцеві податки й збори, а також комунальна власність. Саме комунальна власність, якою володіє, користується та розпоряджається кожна територіальна громада для задоволення потреб її мешканців є основною складовою економічного та фінансового забезпечення розбудови місцевого

самоврядування, зокрема в управлінні житлово-комунальним господарством (ЖКГ).

Аналізуючи реформування системи ЖКГ, з'ясовано, що у встановленому законом порядку в процесі організаційного впливу ОМС створюють, реорганізують і ліквідують комунальні підприємства, установи й організації, визначають цілі їхньої діяльності й організаційно-правові форми; затверджують устави створюваних ними підприємств. Враховуючи, що ОМС відповідають за наслідки діяльності суб'єктів господарювання комунального сектора економіки та їх нормативну характеристику, вони, відповідно до законодавства [1]:

- регулюють ціни й тарифи на продукцію й послуги створених підприємств, взаємини цих підприємств із місцевим бюджетом;
- встановлюють порядок використання прибутку, контролю за ефективністю використання приналежним підприємствам майна, ведення фінансово-господарської діяльності, призначають і звільняють керівників таких підприємств, заслуховують звіти про їхню діяльність;
- делегують своїх представників у наглядацькі ради господарчих товариств, частина капіталу яких належить ОМС.

Створюються умови по залученню у галузь підприємств, установ та організацій, що не перебувають у комунальній власності. Відносини будуються на договірній і податковій основі та на засадах підконтрольності у межах повноважень, наданих ОМС законом. Хоча залучення приватного сектора є ефективним засобом максимізації економічної цінності послуг галузі для споживачів, на сьогодні не створено рівних умов для учасників ринку різних форм власності, неможливо досягти ефективного захисту інтересів споживачів та побудови повноцінних договірних відносин, в умовах нестабільного й недостатнього фінансування.

У процесі прийняття рішень ОМС важливе значення має громадськість для забезпечення широкої підтримки заходів реформування та розвитку ЖКГ. Як приклад, можна навести проведення роз'яснювальної роботи, створення органів самоорганізації, участь населення в управлінні житловим фондом, в обговореннях, громадських слуханнях.

З огляду на те, що на регіональному рівні ОМС безпосередньо взаємодіють з населенням, підприємствами, установами і організаціями різної форми власності, формують нормативно-правову базу, визначають механізми реалізації управлінських рішень, Законом України «Про житлово-комунальні послуги» практично вся відповідальність за функціонування ЖКГ була передана ОМС (визначення переліку житлово-комунальних послуг, які надаються на конкурсних засадах, порядок формування та затвердження цін/тарифів на ЖКП в розмірі економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво та ін.). У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» викладені власні і делеговані повноваження (ст.30) ОМС у сфері ЖКГ.

Отже, ОМС повинні приймати прогнозовані управлінські рішення в сфері ЖКГ, адекватні і ефективні заходи за результатами діяльності, які будуть сприяти підвищенню якості послуг за рахунок розвитку конкуренції, залученню в дану сферу приватного бізнесу, включаючи мале підприємництво,

функціонуванню галузі і сталому розвитку території. Тому актуальним є розвиток та удосконалення партнерських взаємовідносин між ОМС, приватним сектором та населенням з метою забезпечення якісного самоуправління.

Координувати дії економічних суб'єктів у рамках ринкової економіки дозволяє система контрактів [2]. Юридичні служби ОМС повинні відігравати консультативну роль та зобов'язані забезпечити високий рівень укладання договорів та їх соціальну й економічну ефективність, підвищувати договірну дисципліну комунальних підприємств, установ, організацій у напрямі ретельного та детального опрацювання текстів договорів, які, у свою чергу, мають адекватно виражати дійсну волю сторін [3].

Таким чином, ОМС є головним суб'єктом ринку ЖКГ серед інших господарюючих суб'єктів, виступаючи власником підприємств комунальної власності і регулятором економічних взаємовідносин з іншими господарюючими суб'єктами, створюючи «правила гри» на ринку галузі. Процес формування системи ефективних договірних відносин у даній галузі досить тривалий та непростий, потребує удосконалення управління, розробки та впровадження алгоритмів прийняття рішень і моделей взаємовідносин.

Література:

1. «Про місцеве самоврядування» [Електронний ресурс] / Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97 - ВР. Офіц. текст із змін. станом на № 520-VI (520-17) від 18.09.2008 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України "Законодавство України". – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Норт Д. ; [пер. с англ. А.Н. Нестеренко; предисл. и науч. ред. Б. З. Мильнера]. – М. : Фонд экономической книги “Начала”, 1997. – 180 с.
3. Сохацька О. Є. Методично-правове забезпечення організації договірної роботи в органах місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / О. Є. Сохацька // Державне управління: теорія та практика. – 2005. – № 2. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DUTP/2005-2/txts/region/05sojoms.pdf>.